

Justitieombudsmannen
Lars Lindström

Inspektion av Länsstyrelsen i Stockholms län den 8 maj 2019

Närvarande från Riksdagens ombudsmän: byråchefen Charlotte Håkansson och föredraganden Hampus Sjöblom.

Närvarande från länsstyrelsen vid det inledande respektive avslutande sammanträdet: avdelningschefen AA, enhetschefen BB samt chefsjuristen CC.

1. Inledning

Inspektionen inleddes med ett sammanträde. Vid sammanträdet informerade Charlotte Håkansson kort om JO:s verksamhet samt syftet med och upplägget av inspektionen. Hon uppgav bl.a. att inspektionen avsåg länsstyrelsens ärenden angående överprövning av kommunala beslut om dispens från bestämmelserna i 7 kap. 15 § miljöbalken. Hon uppgav vidare att JO Lars Lindström inte skulle delta personligen vid inspektionen, men att de iakttagelser som gjordes skulle föredras för honom och att ett protokoll från inspektionen skulle upprättas.

Därefter berättade länsstyrelsens företrädare om handläggningen av den aktuella ärendekategorin samt enhetens organisation och verksamhet. De uppgav bl.a. följande:

Ärendetypen hanteras på enheten för juridiskt verksamhetsstöd som är en del av rättsavdelningen. Ärendena handläggs av enhetschefen och fyra handläggare med stöd av två jurister. Handläggarna granskar alla inkommande kommunala dispensbeslut och föredrar ärenden för enhetschefen och juristerna en gång i veckan i frågan om huruvida överprövning av dispensbeslutet ska ske. Ett beslut att överpröva utgör ett delbeslut i ärendet.

Länsstyrelsen i Stockholms län granskar årligen omkring 900 dispensbeslut, vilket utgör ca 20 procent av alla dispensbeslut som fattas i landet. Beslut om överprövning fattas i ca tio procent av fallen. Det finns i dagsläget ca 220 öppna ärenden i vilka överprövning ska ske.

Länsstyrelsen har sedan en tid tillbaka problem med långa handläggningstider för dessa ärenden. Det finns en balans av äldre ärenden.

Beslut om överprövning ska ske eller ej ska enligt lag fattas inom tre veckor från det att kommunens beslut kommer in till länsstyrelsen. Länsstyrelsen har tidigare haft svårt att hålla den tidsfristen vilket kunde leda till att överprövning beslutades trots att dispensbeslutet inte hade hunnit granskas. Numera hinner handläggarna granska de dispensbeslut som kommer in inom treveckorsfristen.

De uppkomna balanserna har även ett samband med synen på innebörden och omfattningen av överprövningen. Länsstyrelsen strävar numera efter att göra en noggrann och effektiv granskning inför det inledande beslutet men avsikten är inte att göra om kommunens utredningsarbete.

För ett par år sedan gjordes en omorganisation där ärendekategorin flyttades från samhällsbyggnadsavdelningen till rättsavdelningen med avsikten att förkorta handläggningstiderna och öka det juridiska stödet i handläggningen. Med hänsyn till ”ryggsäcken” av äldre ärenden är resurserna inte tillräckliga. Bortsett från överbalanserna bedöms dock de nuvarande resurserna vara väl avvägda.

Den inledande granskningen tar dock mycket tid, vilket får till följd att mindre tid kan läggas på de slutliga avgörandena. Målsättningen är att ytterligare prioritera de slutliga avgörandena. Länsstyrelsen har inrättat en ”snabbfil” för t.ex. de ärenden där man under den inledande handläggningen ser att dispens kan medges med någon mindre ändring. För att minska balanserna har även vissa ärenden handlagts av en annan länsstyrelse.

Det är enhetschefen som bestämmer i vilken ordning ärendena ska handläggas. Prioriteringen framgår av en excelfil som handläggarna har tillgång till och som uppdateras kontinuerligt.

Ärendena handläggs inte i strikt turordning efter inkomstdag. Vissa ärenden prioriteras med hänsyn till länsstyrelsens övriga uppgifter enligt bl.a. förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion eller regeringens regleringsbrev, som t.ex. att verka för skärgårdsutveckling eller prioritering av permanentbostäder. Även andra faktorer kan få betydelse, såsom om ärendet hör samman med ett ärende om bidrag som ska beslutas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens många uppdrag kan leda till svåra avvägningar i fråga om i vilken ordning ärendena ska prioriteras.

2. Granskningens omfattning

Vid inspektionen granskades:

- ett utdrag ur diariet med länsstyrelsens samtliga oavslutade ärenden angående överprövning av dispensbeslut,

- ett utdrag ur diariet med samtliga avgjorda ärenden under tiden 1 februari 2019 – 7 maj 2019,
- akterna och ärendebladen i de 20 äldsta pågående överprövningsärendena,
- länsstyrelsens beslut och dagboksblad i de 20 senast avgjorda överprövningsärendena.

3. lakttagelser och bedömningar

De iakttagelser som gjordes vid granskningen presenterades översiktligt av Charlotte Håkansson vid det avslutande sammanträdet. Nedan framgår vad som redovisades för JO Lars Lindström efter inspektionen och hans bedömning och åtgärder med anledning av det.

Vid genomgång av diariet framkom att av de pågående ärendena fanns 20 ärenden från 2016, drygt 50 från 2017, ca 120 från 2018 och ca 30 inkomna under 2019.

I många av de äldsta pågående ärendena hade inga egentliga handläggningsåtgärder vidtagits efter delbeslutet om att överprövning skulle ske (se t.ex. dnr 11330-2016, 22671-2016, 23356-2016, 27113-2016, 27201-2016, 27693-2016, 27979-2016, 32601-2016, 36988-2016, 38729-2016, 42842-2016, 43101-2016).

I några äldre pågående ärenden hade handläggningen påbörjats men sedan avstannat helt eller återupptagits först efter ett längre uppehåll (se t.ex. dnr 16424-2016, 16852-2016, 201512-2016, 23242-2016).

Av listorna med avgjorda ärenden framgick att ärendena inte strikt hanterades efter principen äldst först. T.ex. var av de 20 senast avgjorda ärendena åtta inkomna under 2016, tre inkomna 2017, sju inkomna 2018 och två inkomna 2019.

Samtliga öppna ärenden hade en aktuell handläggare. Det noterades dock att flera ärenden var registrerade på enhetschefen. Dessa var inte föremål för aktiv handläggning.

JO Lars Lindström: Jag har tidigare kritiserat länsstyrelsen för långsam handläggning av ärenden av detta slag (se JO:s beslut den 4 februari 2019, dnr 1376-2018, och den 26 januari 2018, dnr 4179-2017). Den granskning som nu gjorts bekräftar att handläggningstiderna generellt är långa, och i vissa fall överstigande tre år. Granskningen visar också att ärendena inte handläggs i turordning enligt principen äldst först, utan att vissa ärenden prioriteras framför sådana som är äldre. Detta leder till väsentliga skillnader i handläggningstiden mellan olika ärenden. Mot bakgrund av vad som framkommit beslutar jag att utreda länsstyrelsens prioriteringar av ärenden i ett särskilt ärende.